christelijke, zoo ruw en zoo hard! Hij kon er niet tegen aan, en niet tegen op».

De resignatie van het niet lachen en vooral niet weenen, maar het, van uit souvereine hoogte, begrijpen, had er hem over heen kunnen helpen. Maar daarvoor was hij te veel christen.

* * *

Geboren in 1846, uit een Zeeuwsch geslacht, te NIEUWDORP, waar zijn vader predikant bij de Scheiding was, bezocht hij achtereenvolgens de dorpsschool, een kostschool in GORKUM, het gymnasium te MIDDELBURG, en wordt dan student aan de Theologische te KAMPEN. Zoo daar als in MIDDELBURG kwam zijn buitengewone aanleg aan het licht. Van z'n zijn in Kampen heet het: „Hij was uiterst schuchter en bescheiden en trok zich liefst op zijn kamer terug, om de wetenschap en ter afwisseling dicht- en schilderkunst te beoefenen."

Hij werkte veel en goed. Beoefende onder leiding van zijn leermeesters de godgeleerdheid en als autodidact de letteren en de wijsbegeerte. In 1869 tot candidaat in de theologie bevorderd, wordt hij straks predikant te ZAAMSLAG.

Nog is TAZELAAR, die wel weet wat preeken is, vol bewondering over een preek welke hij in die dagen, op een Zondagmiddag, van hem gehoord heeft.

In 1872 benoemt de Groninger Synode hem aan de Theologische School tot docent in de klassieke talen.

Als zoodanig is hij tien jaren werkzaam geweest.

De mooiste jaren van zijn leven.

Wie van de studenten, zoo in zijn collegekamer, als in zijn studeervertrek, van hem wilden leeren, vonden in hem een uitnemend docent. GOSLINGA die dit zegt, beroept zich daarvoor op het getuigenis van mannen als BOUMAN, DE GEUS, KOUWENHOVEN. Ook TAZELAAR en BAVINCK getuigen zelf niet anders. Maar, hij was nu eenmaal geen „schoolmeester", zegt DE GEUS, en minderwaardige leerlingen maakten „misbruik van zijn gebreken en van de overmaat zijner deugden".

Daarom meende men dat hij niet doceeren kon.

En toen heeft de Synode van ZWOLLE in 1882, waarin vele leden zaten „die van den verlegen en van alle fermeteit ontblooten man geen hoogen dunk hadden", hem afgezet.

Het heette, meer welluidend, eervol ontslagen om gezondheidsredenen.

Dit besluit was gevallen zonder dat zijn collega's er van afwisten.

Zij hebben er geen schuld aan gehad.

VAN VELZEN sprak in zijn rectorale oratie van 1882 zijn smart er over uit, en metterdaad hadden, zooals BAVINCK schrijft, »de kerken zichzelve en hare school van een kostelijke, onwaardeerbare kracht beroofd«.

* * *

Als STEKETEE straks KAMPEN verlaat, — hij is dan pas zes-en-dertig, — begint de tweede periode van zijn leven.

Men heeft hem aangevallen, en hij heeft zich niet verdedigd.

Wel schrijft hij een protest, maar »om de Kerk te sparen", houdt hij het in portefeuille. »Schuchter en gering-denkend van zich zelven als hij al was«, aldus GOSLINGA, »verloor hij nu ook nog het weinige zelfvertrouwen, dat hij had, en werd hij nog banger dan voorheen, om onder de menschen te komen«.

Hij leeft, zooals TAZELAAR schrijft, voortaan het leven van een kluizenaar, en dat tot aan zijn dood, dertig jaar aaneen; eerst in TANSMEER en sinds 1901 te HEINKENSZAND.

Toch bleef hij zich wijden aan wetenschap en kunst; bij voorkeur aan wijsbegeerte en oude en nieuwe letteren, en ook volgde hij met groote belangstelling wat in de wereld gebeurde. Maar, om de aandacht niet op zich te vestigen, publiceerde hij niets. Veel schreef hij, maar niet om gelezen te worden. »Hij leidde«, ik citeer weer TAZELAAR, »zijn wetenschappelijk denk- en schrijfleven, als het vogeltje in het stille bosch, dat zijn lied zingt, wegschuilende tusschen de takken, en er zich niet om bekommerend of anderen het hooren al dan niet«.

Geknakt, gebroken, is hij langzaam ondergegaan.

Toen BAVINCK hem in 1906 voor het laatst ontmoette, »maakte hij den indruk van een ruine, grootsch maar vervallen«.

Als er nog vijf jaar voorbij zijn gegaan, verliest hij, tengevolge van een nierlijden, bijkans zijn gezichtsvermogen, en in de laatste maanden van 1912 is zijn kwaal zoo hevig dat hij bedlegerig wordt.

Als 'n christen droeg hij ook dit lijden. Maar hij verlangde naar den hemel. Tot zijn dokter zegt hij nu en dan: »U doet al u best, om den dood nog wat tegen te houden; houd mij maar niet langer op, want ik wensch ontbonden te zijn en met Christus te wezen.«

Aan den morgen van den 18en Januari is hij ontslapen, na met stervende lippen te hebben betuigd: »Ik sterf in het geloof van Augustinus, Calvijn en Pascal«. Die groote Christendenkers met wier werken hij zoo vertrouwd was«.

Drie dagen later hebben ze hem op het kerkhof te HEINKENZAND begraven.

Denkend aan het lichaam, dat toen rustte in de groeve, herinnerde zich TAZELAAR het dichterwoord: *C'est l'etui d'une perle fine.*

»Voor dezen rijkbegaafde is het leven moeilijk en zwaar geweest«, dus BAVINCK, die zijn TER GEDACHTENIS besluit met de woorden: »In de zalen van het Eeuwige Licht, waar zijne ziel naar uitging, zal hij rich, denk ik, beter thuis gevoelen dan op deze donkere aarde, waar veel verdriet zijn deel was«.

In mijn artikel over VAN OVERSTEEG's OPEN BRIEF sloop in de voor-laatste alinea een zinstorende fout. Er staat: »Op die andere kategorie van voorstanders der *Vrije Universiteit*, welke zich van toewijding aan de Universiteit niet onthoudt«. Het moet zijn: »Op die andere kategorie van voorstanders der *Theologische School*, welke zich van toewijding aan de Universiteit niet onthoudt.

G.

Uit de Pers.

In zijn »Dogmatische Fragmenten« geeft Ds. J. J. Knap, van Groningen, de volgende beschouwing over de Haagsche vergadering:

Met begrijpelijke spanning hebben ook wij het verloop gevolgd van de groote vergadering, door bijna twee duizend ambtsdragers bezocht, die 16 April LL. te 's-Gravenhage gehouden is.

Dat, gelijk beweerd is, de uitnoodiging die door de Synode aan de voormannen der verschillende richtingen gezonden werd om als leiders op te treden, een stilzwijgende erkenning in zich zou sluiten van het bestaansrecht der onderscheiden groepen in onze Kerk, heeft nauwelijks weerlegging noodig. Het Congres was bedoeld als een samenspreking om tot meerder klaarheid te komen, en ten overvloede heeft de president der Synode er in zijn openingswoord nadrukkelijk op gewezen, »dat men geen oogenblik wenschte te vergeten, dat wij voorgangers en medeopnieners zijn in een Kerk, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is"; een woord, waarvoor hem de dank toekomt van allen die oog hebben voor de onmisbaarheid van een grondslag die niet in het eindige en menschelijke, maar in het eeuwige en Goddelijke rust. Het is inderdaad ten eenenmale onjuist wat wij in onderscheiden bladen lazen, dat deze vergadering bedoeld zou zijn als een poging om een vergelijk voor te bereiden en een modus vivendi te vinden, die het vreedzaam samenwonen van de verschillende richtingen in een Kerkverband mogelijk zou maken. De keuze der te behandelen onderwerpen in de morgenvergadering bewees wel het tegendeel. Wie op het maken van schikkingen bedacht is, weert uiteraard de beginsel-quaesties van de agenda, omdat op dit kardinale punt alle inschikkelijkheid van zelf buiten gesloten is, en zou alleen vraagstukken als die van de avondvergadering aan de orde gesteld hebben. Op het congres werd alleenlijk een gelegenheid geopend om de uiteenloopende zienswijzen inzake de belijdenisquaestie voor te dragen en te verdedigen, ten einde het inzicht in den bestaanden toestand, waarin de Kerk verkeert, te verhelderen en zeer bepaaldelijk beginsel tegenover beginsel te stellen. Dit is nu geschied op een waardige wijze, waardoor de groote vergadering een over 't geheel genomen hoog karakter verkregen heeft. Nieuwe gezichtspunten zijn er noch van links, noch van rechts geopend, en dat was ook niet te verwachten, daar elks standpunt sinds jaren van week tot week in de kerkelijke pers toegelicht werd. De schampere opmerking in de vrijzinnige bladen, dat de mannen van rechts met cliché's werkten, geldt dan ook letterlijk evenzeer voor links, want wie de vrijzinnige bladen geregeld leest, vernam op het Congres de zulvere echo van wat die kolommen wekelijks beheelen. Er was alleen dit kapitale verschil, dat van rechts de bezielende toon te beluisteren viel die ook door de Heilige Schrift trilt, terwijl van links het beroep op Gods Woord ontbrak en, voegen wij er bij, moest ontbreken. Kennelijk werd, naar het onverdacht getuigenis van velen die de vergadering bijwoonden, de macht van Gods Woord in de samenkomst gevoeld. De eeuwige waarheid bewees ook hier haar zedelijk overwicht en legde beslag op de geesten, zoo zelfs dat de heer *Hovy* van Beilen bij de gedachtenwisseling beleed 't meest getroffen te zijn door de woorden der Confessioneelen, en den indruk gekregen te hebben dat hun zaak zeer reëel en niet maar formeel is. Hij voegde er zelfs de vraag aan toe, of het duurzaam samenwonen van zoo heterogene elementen mogelijk was en of ontbinden niet het einde moest zijn? Of dit laatste nu het praktische resultaat der conferentie zal zijn? Natuurlijk niet terstond. De toestanden zijn hiervoor veel te ingewikkeld en het doorhakken van knoopen is zelden beter dan het ontwarren, waarvoor een groote mate van geduld en wijs beleid vereischt wordt. Maar wel is het onze overtuiging, dat wij een schrede nader gekomen zijn tot de scheiding tusschen links en rechts, die het onvermijdelijke einde zal zijn. Men heeft duidelijker dan ooit te voren gevoeld, dat hier twee wereld- en levensbeschouwingen onverzoenlijk tegenover elkaar staan, en het is de zegen van het congres dat dit onomwonden erkend is. Zoolang in onze Kerk de fundamenteele lijnen niet meer getrokken werden, doch de prediking uitsluitend in het gemoedelijke opging, kon het ongelijksoortige elkanders gezelschap in een kerkverband verdragen. De tijden zijn echter veranderd. De wijsgeerige diepte, die het kenmerk onzer pas begonnen eeuw is, doet haar invloed ook in kerkelijke kringen gevoelen, en hierin ligt naar onze meening de verklaring van het feit, dat men allerwege weder naar de grondbeginselen vraagt. Waar dit nu geschiedt en de famileeringen blootgelegd worden, komen de fundamenteele verschillen aan den dag en stelt het verschil van beginsel vanzelf den eisch, om te laten uiteengaan wat niet uit een grondslag is opgebouwd.

Het komt ons voor, dat men na het congres van beide zijden de noodzakelijkheid moet gevoelen elkaar den scheidbrief te geven. Wij aarzelen niet het uit te spreken, in de hoop dat ons woord weerklank bij velen zal vinden, dat dit doel vóór alles met beslistheid vastgesteld dient te worden, en dat wij onzerzijds daarop met volle bewustheid hebben aan te sturen. Waar geen vast doel is, kan men geen veerkrachtigen tred verwachten, maar wordt het een slingerende gang, een wankelen zonder vastheid dat men slechts met een meewarigen glimlach kan aanzien. De scherpschutter mikt op een wit. De zeeman koerst naar een haven. En zoo hebben wij ook de splitsing van rechts en links als het eindpunt van onze actie voor onze aandacht te nemen en er wel met voorzichtig beleid, doch ook met onwrikbare standvastigheid op aan te houden. Meermalen wordt men hiertegen de bedenking op, dat de verschillende richtingen elkaar kunnen controleeren en aanvullen. Wij meenen zelfs wel eens gelezen te hebben, dat onze Kerk veel aan het modernisme zou te danken hebben, omdat het de orthodoxie dwong zich ook in wetenschappelijken zin rekenschap van haar geloof te geven. Het laatste ontkennen wij niet. Maar het ontgaat ons volstrekt, in welk opzicht het hiervoor noodig zou zijn, dat het modernisme juist in één kerkverband met ons saamleeft? Onnoozel ware het te meenen, dat het modernisme zou verdwijnen, indien het geen plaats meer in onze kerk innam. Het zou zich ongetwijfeld zelfstandig organiseeren, en welk wetenschappelijk gevormd man zou ook dan ook geen kennis nemen van het dikwerf eerbiedwekkend wetenschappelijk onderzoek dat in die intellectueel vaak hoogstaande kringen geschiedt? Heel deze quaestie heeft onzes inziens niets met de kerkelijke organisatie te maken. Alles zou in dat opzicht blijven gelijk het was, en misschien kwamen de modernen er toe, meer dan tot dusver ook persoonlijk kennnis te nemen van wat in gereformeerden kring gepubliceerd wordt, inplaats van dit aan zeer enkelen over te laten.

Is de doelpaal eenmaal in den grond geslagen, dan komt de vraag aan de orde wie aan de rechterzijde gezamenlijk zullen optrekken? De mannen van den Gereformeerden Bond en die der Confessioneele vereeniging zijn hier wel met degenen, die als volgelingen van wijlen Dr Kohlbrugge bekend staan, de eerstangewezenen. De verschilpunten moeten wegvallen, nu het gaat om den triumf der levens- en wereldbeschouwing die opkomt uit de beginselen der Heilige Schrift. Indien wij wel ingelicht zijn, is er tengevolge van de Haagsche vergadering een geest van toenadering openbaar geworden die weldadig ons aandoen, en is hoop op verbroedering voor een gemeenschappelijk program van actie niet buitengesloten. Wij zouden er ons hartelijk over verblijden, indien deze geruchten waarheid behelsden, en indien de voormannen het niet bij de platonische sympathie-betuigingen lieten, maar gezamenlijk de hand aan den ploeg sloegen om het kerkelijk probleem in een geest van wederzijdsch vertrouwen tot oplossing te helpen brengen. Voorts zijn er onder de ethische broeders niet weinigen, die kloek opkomen voor het belijdend karakter der Kerk, en die dit niet slechts in individueelen zin verstaan, als zou het genoeg zijn dat ieder lidmaat persoonlijk zijn geloof belijdt, maar wel degelijk in kerkelijken zin, daar zij zich geen Kerk zonder geschreven belijdenis kunnen denken. Over den omvang en den preciesen inhoud der belijdenis mag dan verschil bestaan tusschen hen en de mannen van gereformeerden huize, principieel stemmen zij niettemin overeen in den eisch om een belijdenis te hebben en te handhaven, terwijl de Christus der Schriften er de hoofdinhoud van behoort te zijn. Op deze gemeenschappelijke basis schijnt ons een vruchtbare samenwerking zeer wel mogelijk. Wat in ethische kringen meer links staat zou wel niet medegaan; maar indien wij de kaart van het land eenigsins kennen, zullen de rechtsethische groepen wel voor samenwerking, zij 't op een bepaald omschreven program, te vinden zijn. Allicht dat de pas opgerichte Hervormde Broederschap hier belangrijke diensten zou kunnen bewijzen en den weg effenen om tot een gemeenschappelijke en doortastende actie te komen. Op welke wijze de verbondenen zouden moeten optreden om de macht van het modernisme in de Kerk te breken, is nader te overleggen. Duidelijkheidshalve stippen wij slechts aan, dat wij sinds jaren in onzen kring verdedigd hebben wat Dr. Kromsigt onlangs in zijn Weekblad schreef over de overgangsmaatregelen die welhaast geboden worden door den abnormalen toestand, waarin onze Kerk zich bevindt. Aan het uithannen zijn in deze omstandigheden zulke ernstige bezwaren verbonden, dat men er slechts noodgedrongen toe zou willen overgaan. Maar wel dient de stroom van het modernisme afgedamd te worden, door te verhinderen, dat er nieuwe toevoer komo. Indien de Synode er onder sterke pressie der Kerk toe besloot de proponents-formule aldus te wijzigen, dat wie haar onderschreef, geacht mocht worden de waarheid naar de Schrift te zullen verkondigen, zou het bestaande geslacht der moderne leeraren binnen afzienbaren tijd uitgestorven zijn, terwijl er geen nieuw geslacht van voorgangers zou opstaan. Natuurlijk zijn hiermede alle bezwaren lang niet ondervangen, want wij hebben niet slechts met voorgangers, doch ook met gemeenteleden te doen. Maar wij zijn van oordeel, dat, zoo de Synode in den bedoelden zin optrad, de modernen de dingen niet op hun beloop zouden laten, doch vrijwillig de Kerk vaarwel zouden seggen, om zich op eigen hand naar den eisch van hun beginsel te organiseeren.

Officieele Berichten.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Wirdum (Fr.) deelt bij dezen aan belanghebbenden mêe, dat geen collectanten, voor welk doel ook, in de gemeente zullen worden toegelaten, dan na daarvoor verkregen toestemming. Men heeft zich hiertoe minstens vier weken te voren te wenden tot den raad dezer Kerk.

H. HANGELBROEK, V. D. M.

Wirdum (Fr.), 8 Juni 1914.

L. S.

De Kerken der classis Dordrecht zullen 9 Juli a.s. om 10 vergaderen in de Wilhelminakerk te Dordrecht.

Punten voor het agendum worden tot 20 Juni a.s. bij eerstondergeteekende ingewacht.

Namens den kerkraad der roepende kerk:

CHR. WARNER, *voorzitter.*
(Vrijheidslaan 53, Brussel).
G. VAN DETH AZN, *scriba.*

Brussel, 4 Juni 1914.

Classis Amersfoort.

Daartoe aangewezen door de voorgaande classicale vergadering, roept de Geref. Kerk van Soest de kerken binnen de classis Amersfoort op ter vergadering, D.V. te houden op Dinsdag 7 Juli 1914.

Punten, brieven enz. in te zenden bij den eersten ondergeteekende, vóór of op Maandag 22 Juni e.k.

Namens den raad der Geref. Kerk van Soest:

R. E. VAN ARKEL, *praeses.*
C. F. W. RIETVELD, *scriba.*

RAPPORTEURS.

Namens de commissie van voorbereiding voor de Generale Synode van dit jaar, verzoekt ondergeteekende beleefd aan rapporteurs over eenige zaak, die deze vergadering zullen bijwonen, hem daarvan *vóór 1 Juli a.s.* te willen in kennis stellen, met mededeeling van de zaak of de taak, over welke zij verslag zullen uitbrengen.

J. C. DE MOOR,
Van Speijkenburgstraat 32,
Den Haag.

Kort verslag der classe Klundert, gehouden te Breda 29 April 1914.

1. Ds. M. M. Horjus opent de vergadering, laat zingen Ps. 84 : 3 en leest voor 1 Thess. 5 : 1—23.

2. Uit de credentiebrieven door de kerk van Raamsdonk nagezien, blijkt dat alle kerken door hun primi-afgevaardigden wettig vertegenwoordigd zijn.

3. In 't moderamen hebben zitting: Ds. M. M. Horjus, als praeses; Ds. W. P. van Dam, scriba; Ds. A. L. Ruys, assessor.

4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

5. De vacaturebeurten worden geregeld voor Drimmelen, in Mei Ds. Gorris, Juni Ds. van Dam, Juli Br. Basoski; Klundert, Mei Ds. Ruys; Moerdijk, Juni Ds. Horjus.

6. Als primi afgevaardigden ter Part. Synode worden gekozen: D. D. M. M. Horjus, A. L. Ruys, W. F. van Dam, secundus Ds. L. G. Goris. Als primi oudl. H. N. Basoski, Bax en van Drimmelen; als secundi: oudl. S. Vermolen, A. Zijlmans en L. Korteweg.

7. 't Peremptoir examen van cand. P. Nomes, beroepen predikant te Fijnaart c.a., heeft plaats in tegenwoordigheid van de prov. deputaten. Gehoord 't advies der deputaten en 't oordeel der examinatoren, besluit de classe met algemeene stemmen dezen broeder toe te laten tot de bediening des Woords en der Sacramenten. Nadat hij eene verklaring heeft afgelegd ten opzichte van de roeping als Dienaar des Woords, en de drie formulieren van eenigheid heeft onderteekend, wordt hij en de kerk van F. door den praeses kortelijk toegesproken en zingt de vergadering Ps. 134 : 3.

8. Ds. Goris doet verslag van inkomsten en uitgaven in zake Art. 13 K. O.

9. Aanvrage examen voor Art. K. O. zendt de classe door naar de Part. Synode.

10. Ds. Doekes komt, namens de Zeeuwsche kerken, saamwerking in den missionairen arbeid bepleiten.

11. Deputaten hulpbeh. kerken rapporteeren: Ontv. *f* 138.91. Uitgaven *f* 98.50. Saldo *f* 40.41.

12. Als kerken tot approb. en losmaking aangewezen: Dinteloord en Willemsoord.

13. Als deputaten voor den Evangelisatiearbeid worden aan de Part. Syn. voorgedragen: D. D. Goris, Horjus en oudl. Schalekamp.

14. Het voorstel-Zevenbergen: 't voorwaardelijk optreden der studenten, wordt niet aangenomen.

15. 't Kerkvisitatiereglement, in concept ter tafel, wordt aangenomen, mits voor 10 Mei geen bezwaren zijn ingediend.

16. De kerkeraad van Moerdijk rapporteert rekening quaestor in orde is bevonden,

17. Bij de rondvraag Art. 41 K. O. ontvangt Drimmelen advies.

18. De classe steunt 't verzoek eener kerk bij de Part. Synode in zake eene jaarlijksche bijdrage.

19. De classe steunt 't voorstel-Willemstad: De G. S. aangaande 't voorstel-Brussel zou ernstig rekening houden met 't feit, dat de invoering bundel Gezangen thans hoogstgevaarlijk zou zijn voor de eenheid en bloei der kerken.

20. De classe steunt ook de voorstellen van Zevenbergen en Moerdijk: De Ev. arbeid in N.-Br. en Limburg door alle kerken aanvaard of bij alle aanbevolen worden.

21. De classe steunt ook de voorstellen van Zevenbergen: *a.* in dien zin dat de Part. Synode zorge dat 't Kort Begrip ingericht worde naar de behoeften des tijds; *b.* in zake betere Bijbelvertaling, de G. S. neme niet aanstonds beslissing, maar late eerst onderzoeken of daaraan behoefte bestaat in de kerken, zoowel buiten als binnen Nederland; *c.* de Part. Syn. spreke haar oordeel uit; of Art. 108 der Syn. van Dordrecht 1893 verklaart, dat de classe nog het recht heeft aan een oefenaar eene bevoegdheid te geven, welke ook buiten 't ressort der classe kan gelden.

22. De classe neemt over 't voorstel van Moerdijk in dien zin: een nieuwe regeling in zake de emeritaats-gelden aan te bevelen.

23. Aangaande besluiten der classe een voorstel-Breda als een wensch ter harte genomen.

24. De kerk van Zevenbergen zal D.V. medio Augustus de classe te Breda saamroepen.

25. De praeses sluit de vergadering en de scriba gaat in dankgebed voor.

Op last der classe
A. L. RUYS,
h. t. assessor.

Dinteloord, 30 April 1914.

Kort verslag van de vergadering der classe Breukelen van 14 Mei 1914.

Ds. R. v. d. Kamp opent namens de roepende kerk van Loenen de vergadering op de gebruikelijke wijze.

Alle kerken blijken wettig vertegenwoordigd. Afwezig zijn Ds. Aalberts en Osinga.

In het moderamen nemen zitting Ds. Jukkenekke, v. d. Kamp en Heij als praeses, scriba en assessor.

De notulen van de vorige vergadering worden met een kleine wijziging goedgekeurd.

Inzake een tweetal bezwaarschriften worden aangenomen de door deputaten voorgestelde conclusies met wijziging van de eerste.

De classe besluit een voorstel van Ds. de K. over verleening van promotierecht aan de Theol. School niet in behandeling te nemen, omdat het niet voorkwam op het agendum.

De classe keurt af, dat de kerkeraad te K. plaatsen in de kerk verhuurt aan en op de catechisatie toelaat kinderen van iemand uit de kerk te N., en besluit daarvan aan beide kerken bericht te doen.

De kerk te W. ontvangt advies, hoe te handelen met een dooplid.

Na de pauze rapporteert Ds. Roos over de zendingszaken.

De kerk van A. wordt geraden, dat men poge een geschil met de kerk van N. onderling tot oplossing te brengen met bijstand van de beide consulenten.

Uit de kerk te M. ontvangt de classe verblijdende mededeelingen over den bouw van een Christelijke school en het plan tot nieuwen kerkbouw.

De kerk te V. krijgt advies, hoe te handelen met een lid der gemeente.

De aanvragen tot ondersteuning naar art. 11 worden toegestaan; eveneens die naar art. 13.

Naar de Prov. Synode worden afgevaardigd, als primi: Ds. Osinga, Willemse, Aalberts; als secundi: Ds. Heij, Jukkenekke, van der Kamp; van de ouderlingen als primi: van Slooten, W. Meyer, J. W. Fokker; als secundi: Fokker, C. Nap, H. Ravesteijn.

De vacatuurbeurten worden geregeld alsvolgt: Abcoude: Juni, Aalberts; Juli, Willemse; Augustus, v. d. Kamp; Loenen-Vreeland: Juni, de Koning; Maarssen: Juni, v. d. Kamp en Heij; Juli, Roos en de Koning; Augustus, Aalberts en van Loo; Nichtevecht: Juni, Willemse en Jukkenekke; Juli, van Loo en Heij; Augustus, Roos en Osinga.

Tot deputaat voor den arbeid in Rijn-Pruisen wordt benoemd Ds. Aalberts. Tot sec. dep. voor de zending Ds. van Loo. Tot kerkvisitator Ds. van Loo.

Voor de examinatie in de kerkgeschiedenis wordt aangewezen Ds. v. d. Kamp, voor die in de Ethiek Ds. Heij.

De regeling van de zendingsvergadering wordt opgedragen aan de zendingsdeputaten.

Als roepende kerk voor de volgende classe wordt aangewezen de kerk van Maarssen; als datum wordt vastgesteld 20 Augustus.

De praeses gaat voor in dankzegging en sluit de vergadering.

Op last der classe,
Ds. A. C. HEIJ, *h. t. assessor.*

Buitenland.

Duitschland. Twee religiën?

In de Evangelische landskerken is de kerkelijke strijd sedert jaren brandende. Maar nu wordt de vraag geopperd: is het niet, dat twee religiën in den boezem der kerk om den voorrang kampen? De Gereformeerde Kerk en de Luthersche Kerk hebben ieder een afzonderlijk type, maar men kan niet zeggen dat zij twee verschillende religiën vormen? Daar op den duur een huis dat tegen zich zelf verdeeld is, niet kan bestaan, en wijl men in kerkelijke kringen overtuigd is, dat men op den duur kerkelijk niet in een toestand van onwaarheid mag blijven verkeeren, zoo is de vraag: hebben de mannen van links een andere religie dan de mannen van rechts? En is het, als deze vraag toestemmend moet beantwoord worden, niet zaak, dat zij, die van verschillende religie zijn, uit elkander gaan?

Sommigen stuiven dadelijk op, wanneer deze vraag gesteld wordt. Het zijn de mannen van links, die weten, dat hetgeen zij denken, willen en drijven, niet in staat is eene kerk te formeeren en in stand te houden. Daarom zijn zij bang voor een breuk met de Kerk. De moderne predikant Traub en zijn vrienden zijn er tegenwoordig op uit om eene scheiding van Kerk en Staat te bepleiten »links herum" (van den linkschen kant). Deze scheiding zou daarop uitloopen, dat de Staat bleef zorgen dat de Kerk middelen van bestaan ontvangt, dat den predikanten gewaarborgd wordt te leeren wat zij verlangen, terwijl de booze mannen van rechts, die niet willen erkennen, dat de linkschen dezelfde rechten hebben als de rechtschen, tot die erkenning zullen moeten gedwongen worden. Men wil dus eigenlijk een vrije Kerk die van den Staat geld krijgt voor haar onderhoud, en die het moet vrij staan alle rechzinnige elementen als kerkverwoestend uit haar midden te verwijderen, zoodra zij niet erkennen, dat de twee richtingen in een kerkverband behooren saamgebonden te zijn.

Nu is het uit de geschiedenis gebleken, dat de Lutherschen en de Gereformeerden, als twee onderscheidene typen van religie vertegenwoordigend, ook twee onderscheiden Kerken moesten vormen. En zou men dan kerkelijk kunnen samenwonen, als men eigenlijk twee verschillende religiën blijkt toegedaan te zijn?

Is het te veel gezegd, als men van twee religiën spreekt? Wanneer men den tegenwoordigen kerkelijken strijd nagaat, is het niet twijfelachtig, welk antwoord hierop dient gegeven te worden. Het jammerlijke en ellendige dat de strijd over de afzetting van den Keulschen predikant Jatho heeft medegebracht, ligt nog versch in het geheugen. Dr. Kaftan, een autoriteit op kerkelijk gebied, deelt een en ander mede hetgeen hij zelf mede doorleefd heeft. »Er was een man, zoo schrijft hij, die aan geen God geloofde, die het twijfelachtig vond of er wel een eeuwigheid bestaat, die een eeuwigheid in elk geval niet begeerde, die geen Heiland kende en ook niet noodig had, die echter desniettegenstaande de aanspraak deed gelden, dienaar van de Kerk van Jezus Christus te zijn. Ten slotte wordt deze, nadat men dikwijls te vergeefs getracht had een conflict te voorkomen, door het verantwoordelijk bestuur zijner Kerk afgezet, waarbij men hem een rijk levensonderhoud bleef waarborgen. Daartegen »protesteeren« een aantal predikanten, die tot een andere landskerk behooren, en wel „in naam van het Evangelie". Zij die den predikant verwijderd hebben, moeten het verwijt hooren, dat zij „geheel verstandeloos" zijn; men spreekt zelfs van „Goddeloosheid", en beweert dat die man „het ambt" volgens „een recht dat door menschelijke kortzichtigheid en ongeloof geschreven werd", ontnomen werd. Kan het erger?

Maar men zou kunnen beweren, dat zulke uitdrukkingen in de hitte van den kerkelijken strijd aan de pen ontsnapt zijn, en dat men er straks spijt van heeft, als de kruitdamp van het slagveld is opgetrokken, dat zulke scherpe en bittere woorden gebruikt zijn. Doch ook van de andere zijde kan men aannemen, dat hetgeen in tijden van strijd en beroering losgelaten wordt, eerst in het hart geweest is vóór men het kon uiten.

Toch zal het goed zijn, het antwoord op de vraag, of de mannen van rechts en die van links een verschillende religie hebben, niet alleen te zoeken in woorden en daden, welke uitgelokt werden door den verbitterenden strijd.

Beter is het, dunkt ons, de vraag te stellen: wat leeren zij die niet aan Jezus Christus als Zaligmaker van zondaren vasthouden? Zij gaan in zake de religie niet uit van Gods Woord, maar van het Godsbewustzijn in den mensch; zij zoeken helderheid in zake de religie door de geschiedenis der religie, door vergelijking der religiën, door psychologie der religie. Hun uitgangspunt is dus gansch anders dan dat van hen, die Gods Woord als bron voor de zaligmakende genade Gods erkennen.

Hiervan begint men in Duitsche geloovige kringen overtuigd te worden. Van lieverlede zal men tot de erkentenis moeten komen, dat men van de mannen van links veel verder verwijderd staat dan van de Roomschgezinden, met wie men niet kerkelijk zou willen saamwonen. Het zal echter de vraag zijn, of de geloovige elementen krachtig genoeg zullen zijn om het veld in de Kerk te behouden, of dat zij genoodzaakt zullen zijn, in Gemeinschaften zich terug te trekken.

GEMENGD NIEUWS

Wij lezen in het Amerikaansche blad *De Hope*:

»De Koreaansche Christenen die gevangen genomen werden om Christus wil, achtten zich wel gelukkaalig gelijk de Heere gesproken heeft.

Een Methodiste Koreaan werd gearresteerd, maar weer losgelaten. Hij ging naar zijn leeraar en zeide: »Er moet zeker iets mankeeren aan onze Methodiste Kerk. Ik vrees, dat wij geen geloof genoeg hebben, want er zijn zeven-en-dertig Presbyterianen in de gevangenis en slechts één Methodist. Ik vrees, dat de Heere ons niet waardig acht vervolgd te worden«. Nadat 117 gevangenen waren losgelaten, kwam een Presbyteriaan bij zijn zendeling en zeide: »Ik heb vroeger wel eens gedacht wat het beteekende, Psalm 129 : 3: «Ploegers hebben op mijnen rug geploegd; zij hebben hunne voren lang getogen«, en dan waar Johannes zegt, hoe zij den Heere Jezus geeselden, verstond ik het niet goed, maar nu zie ik het«. De zendeling trok zijne kleeding af, en op en neer op zijn rug waren de voren, zoo breed als een vinger, van de slagen, die de Japanneezen hem gegeven hadden. Nu verstond hij dien Psalm. Die getrouwe Christen-Koreaan roemde er in gelijk Paulus, dat hij in zijn lichaam de merkteekenen van den Heere Jezus droeg«.

Verandering in China. Een beambte van de Chusan Eilanden, aan de kust van China, gaf bevel om de volgende proclamatie bekend te maken bij de aankomst van Mr. Hylbert, een Amerikaansch zendeling.

»Mr. Hylbert, een Amerikaansch zendeling, te zamen met al de Christenen in Dae San, begeert bijzonderen Christendienst te houden in Tongo So Kok gedurende de maand Mei. Het Christendom onderwijst menschen omtrent Jezus Christus en leidt alle menschen, om alleen den waren God te aanbidden. Deze nieuwe leer heeft veel bijgedragen om het Chineesche volk te helpen tot een beter leven en grootere vrijheid. China is nu een Republiek. Zij is veel van hare macht en vrijheid verschuldigd aan Christelijk onderwijs. Daarom moet het Christendom gaarne gehoord, grootelijks geëerd en zorgvuldig beschermd worden.

Dit is het visschen seizoen. Er zijn vele mannen. Onder hen kunnen er zijn, die onze gewoonten niet volgen. Ja, er zouden er onder kunnen zijn, die trachten dezen nieuwen godsdienst te storen. Dezulken zullen gearresteerd en gestraft worden. Gij plaatselijke beambten wordt dringend verzocht deze vergaderingen bij te wonen en alle wangedrag te rapporteeren«.

Inmiddels waait de wind in China helaas uit een anderen hoek. Doch het woord Gods zal ook in China voorspoedig zijn in hetgeen waartoe de Heere het zendt.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

XI.

OMMEKEER.

Toen de morgen aanbrak, konden de meesten onzer zoo goed en zoo kwaad het ging de reis naar onze boerderij aannemen. Mij echter was dat onmogelijk. Paard en wagen gingen terug en deden meteen dienst bij het halen van een dokter. Want dat die bij mij zeer noodig was, zag iedereen. Toen hij des middags kwam bleek dadelijk, dat ik mijn been gebroken had en in een harde koorts lag. Hoe vriendelijk de boer ook was, hij kon mij hier niet houden. Zoo ziek als ik was werd ik, terwijl ik geweldige pijn leed, naar het gasthuis in de naburige stad vervoerd. Of ik nu te lang zonder hulp gelegen had, of dat er een andere oorzaak was, dit is zeker dat men in het ziekenhuis noodzakelijk vond mijn been gedeeltelijk af te zetten. Dit geschiedde ook, en zoo was ik binnen enkele dagen voor mijn geheele leven verminkt.

Intusschen had mijn meester zich naar den boer begeven, die ons zoo vriendelijk had geholpen, om van alles op de hoogte te komen, en te onderzoeken wat er van mij en den koetsier gehoord was. Ik was toen reeds vervoerd naar de stad. Het lijk van den koetsier werd weldra in de sloot ontdekt.

Dat was het droevig einde van ons vrolijk feest, waarvan, althans ik, de herinnering altijd